مقدمات تدبر در قرآن

جلسه هشتم: ۹۴/۵/۲۵

سوره مبارکه زلزال:

- ✓ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحیم
  - ○ به نام خداوند هستی بخش مهربان
- ✓ إِذا زُلزِلَت الأَرضُ زِلزالَها (۱)
  - ○ آن هنگام که زمین به زلزله‌اش بلرزد،
- ✓ وَ أَخرَجَتِ الأَرضُ أَثقالَها (۲)
  - ○ و زمین ثقل‌هایش را خارج کند،
- ✓ وَ قالَ الإِنسانُ ما لَها (۳)
  - ○ و انسان بگوید که چه شده است؟
- ✓ یَومَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخبارَها (٤)
  - ○ در آن روز زمین اخبارش را بازگو می‌کند.
- ✓ بِأَنَّ رَبَّکَ أَوحی لَها (٥)
  - ○ به آن دلیل که خداوند برایش وحی کرده است.
- ✓ یَومَئِذٍ یَصدُرُ النَّاسُ أَشتاتاً لِیُرَوا أَعمالَهُم (٦)
  - ○ در آن روز مردم خارج می‌شوند به صورت پراکنده، تا اعمالشان را ببینند.
- ✓ فَمَن یَعمَل مِثقالَ ذَرَّةٍ خَیراً یَرَهُ (۷)
  - ○ پس هرکس که به اندازه ذره‌ای خیر انجام دهد، آن را می‌بیند.
- ✓ وَ مَن یَعمَل مِثقالَ ذَرَّةٍ شَرًّا یَرَهُ (۸)
  - ○ و هرکس که به اندازه ذره‌ای شر انجام دهد، آن را می‌بیند.

تفکر در سوره ⟸ تعقل در سوره ⟸ تدبر در سوره ⟸ طهارت در سوره

➢ **تفکر در سوره:**

- گزاره و نکاتی که از ارتباط میان قسمت‌های مختلف سوره فهمیده می‌شود.

➢ **تعقل در سوره:**

- گزاره‌ها و نکاتی که به شخص، مکان یا زمان مشخصی اختصاص ندارد و می‌تواند حکم معیار را برای زندگی داشته باشد.

➢ **تدبر در سوره:**

- از کنار هم گذاشتن گزاره‌های سوره، غرض کلی سوره استخراج می‌شود.

➢ **طهارت در سوره:**

- نکتهٔ طهارتی یک عمل کاملاً عینی و کاربردی است که با توجه به غرض سوره به دست آمده است.

- «روایات اهل‌بیت» که نسخه‌های عملی در زندگی به ما می‌دهند، نکته‌های طهارتی هستند که مبتنی بر منطق قرآن هستند. اگر کسی بتواند منطق قرآنی این روایات را کشف کند آنگاه قدرت بی‌نظیری در حل‌المسائل زندگی کسب می‌کند.

- نکته مهم: اهمیت استاد، کلاس و ... جای خود دارد اما اگر کسی در خلوت خودش به حسب انجام وظیفه‌اش در خانه نشسته باشد و روی قرآن تدبر کند، اگر او فکر کرد که «من چون در خانه هستم دارم چیزی را از دست می‌دهم»، قطعاً قرآن را کوچک و خوار شمرده است و برای معلمیِ اهل‌بیت (ع) و قرآن جایگاهی قائل نبوده است.

- دست خدا و قرآن و امام زمان (عج) را در تعلیم قرآن بسته نپندارید و این نوع پندار بی‌ادبی به قرآن است. این نوع پندار یعنی خدا و امام زمان و قرآن محدود به زمان و مکان هستند.

توضیحاتی از سوره مبارکه زلزال:

- وقتی اتفاقی وحشتناک می‌افتد کوچک‌ترین اتفاقات و مسائل در مسیر نجات برای انسان مهم می‌شود. انسان وقتی در تنگنا قرار می‌گیرد مسائل ریز برایش مهم می‌شود و این نشان می‌دهد که اگر کوچک‌ها برایمان مهم نیست یعنی هنوز موضوع برایمان مهم نیست. -

- آدم‌ها میزان حساسیتشان به مثقال‌ها، به میزان ادراکی است که از زلزله عظیم دارند. وقتی مثقال‌های برای افراد مهم نباشد علتش این است که زلزله قیامت برایشان موضوعیت ندارد یعنی در بی‌خیالی سیر می‌کنند. میزان انس انسان به مرگ و قیامت را باید از آنجا فهمید که حتی کارهای شرّ و خیر در حد بسیار کوچک هم برایشان مهم است. در این سوره بین رؤیت مثقال به مثقال خیر و شر و زلزله ارتباط برقرار است. کسانی که هنگام زلزله به هم نمی‌ریزند، مثقال به مثقال خیر و شرّ برایشان موضوعیت دارد و مقابل این گروه کسانی هستند که چون ذره ذره کارهای خیر و شرّ برایشان موضوعیت نداشته است لذا هنگام زلزلهٔ قیامت با وحشت می‌پرسند: «مالَها؟»

- همهٔ جانداران و موجودات با جان و بی‌جان، حیات و شعور و فطرت (روح) دارند.

- زمین هم جزء موجودات است و بسیار شعور دارد و می‌فهمد. زمین حتی شهادت می‌دهد همهٔ کارهای ما را.

- چون تمام اشیاء نیز شعور دارند لذا به عنوان مثال نباید وقتی یک ماژیک تمام می‌شود آن را در سطل آشغال پرت کنیم بله باید آن را دستمان بگیریم و به او بگوییم: «ای ماژیک مدتی دست من بودی و من درست از شما استفاده نکردم و گاهی هم زیاده‌روی کرده‌ام و شما هم بعضی چیزها از من دیدی که باید ببخشی» و سپس ماژیک را در سطل آشغال بیندازیم.

- اگر لباسمان نیز فرسوده می‌شود و می‌خواهیم آن را دور بیندازیم نیز به همین منوال. این لباس خیلی از جاها با ما بوده است و خیلی چیزها دیده است.

- اهل‌بیت برای همهٔ اشیائشان اسم می‌گذاشتند و برای همهٔ آنها شعور قائل بودند.

- اگر انسان برای تمام چیزها و حتی لباس‌هایش حیثیت شعور بدهد، خجالت می‌کشد با آن لباس گناه کند. آنگاه انسان در برابر زمین که خدا به آن وحی می‌کند، نباید به خودش اجازه بدهد گناه کند.

- «زمین» موجودی است حیّ که به او وحی می‌شود و کاملاً می‌فهمد که چه عملی روی آن انجام می‌شود.

- روزی فردی نزد رسول الله (ص) راه می‌رفت و عصایش را روی زمین می‌کوبید. پیامبر (ص) به او فرمودند: با زمین این‌گونه بی‌ادبانه رفتار مکن، او مادر توست.

- «هستی» شعور دارد و روزی عیناً حقایق را بیان خواهد کرد.

- بی‌ادبی باعث از دست رفتن بسیاری از رزق‌های معنوی در انسان می‌شود. آدم بی‌ادب رنگ آرامش نمی‌بیند.

- پوشیدگی در اسلام اولی به عریانی است. این هم نوعی ادب است. اصل بر پوشیدگی است و عریانی جواز می‌خواهد.

- اصل رابطه با محرمیت و نامحرم بودن در این دنیا، به «نسل» وابسته است اما در حقیقت به نسل ارتباطی ندارد و چه بسا در قیامت سیدی که حق نگاه به چهرهٔ حضرت معصومی را ندارد ولی غیرسیدی که در آن دنیا می‌تواند در آغوش حضرات معصومین قرار بگیرد و فرزند آنها شود.

- وقتی رسول‌الله (ص) سوره مبارکه زلزال را در جمعی خواندند وقتی به جملهٔ «فَمَن یَعمَل مِثقالَ ذَرَّةٍ خَیراً یَرَهُ (۷)» رسیدند فردی بلند شد و رفت. مؤمنین گفتند او چقدر بی‌ادب است و اجازه نداد حرف رسول (ص) تمام شود. رسول‌الله فرمودند: او فقیه رفت. یعنی بین همهٔ حاضرین او سوره را فهم کرد.

- نکته طهارتی از سوره:

❖ از این به بعد به اندازهٔ کارکوچک شرّ را اگر فهمیدید شرّ است ترک کنید و به اندازهٔ مثقال کار خیر را اگر فهمیدید خیر است آن را انجام دهید. خیر را انجام دهید ولو مثقال باشد و شرّ را ترک کنید ولو به اندازهٔ مثقال باشد.

«آدم‌های بزرگ» از کارهای بزرگ، بزرگ نشده‌اند آنها به خاطر مثقال‌ها بزرگ شده‌اند.

اللهمّ صل علی محمد و آل محمد و الحمد لله ربّ العالمین